

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om EØSU's synspunkter vedrørende specifikke centrale spørgsmål, der er blevet rejst i forbindelse med forhandlingerne om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab (TTIP)

(initiativudtalelse)

(2016/C 487/05)

Ordfører: **Philippe DE BUCK**

Medordfører: **Tanja BUZEK**

Plenarforsamlingens beslutning	21/01/2016
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 29, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Eksterne Forbindelser
Vedtaget i sektionen	19/07/2016
Vedtaget på plenarforsamlingen	21/09/2016
Plenarforsamling nr.	519
Resultat af afstemningen	213/23/17
(for/imod/hverken for eller imod)	

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Forhandlingerne om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab (TTIP) går ind i en afgørende fase i 2016. EU's og USA's chefforhandlere har lovet at fremskynde drøftelserne med henblik på at nå frem til en ambitiøs og vidtrækkende politisk aftale, der identificerer de mulige »landingszoner« på alle områder inden udgangen af den nuværende amerikanske regerings mandatperiode. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) har derfor besluttet at udarbejde en initiativudtalelse om specifikke centrale spørgsmål knyttet til TTIP.

1.2. Denne udtalelse indeholder ikke bemærkninger til den mulige endelige aftale, som forhandlingerne mellem EU og USA vil munde ud i. Det er ikke desto mindre vigtigt at gøre op, i hvilket omfang der er blevet taget hensyn til det europæiske organiserede civilsamfunds synspunkter, sådan som disse især er blevet formuleret i EØSU's udtalelser, i de EU-forslag, som på nuværende tidspunkt er tilgængelige for offentligheden. Dette vil gøre det muligt at fastsætte grundlaget for et styrket partnerskab mellem Kommissionen og det europæiske civilsamfund i forbindelse med udviklingen af EU's handelspolitik.

1.3. EØSU understreger sin institutionelle rolle og fremsætter følgende anbefalinger:

1.4. Lovgivningssamarbejde

1.4.1. TTIP-forhandlingerne skaber nyt momentum for øget lovgivningssamarbejde med højere forventninger. Udvalget konstaterer derfor med tilfredshed, at det foreslåede kapitel forfølger mål for de offentlige politikker og et højt beskyttelsesniveau på en række konkrete områder. EØSU glæder sig også over, at det eksplicit gøres klart, at funktionen og formålet med lovgivningssamarbejdets institutionelle struktur er at støtte og rådgive beslutningstagerne under demokratisk kontrol, og at denne struktur hverken vil have beføjelse til at vedtage retsakter eller træde i stedet for nationale lovgivningsprocedurer.

1.4.2. Udvalget ser dog gerne en klarere definition af »byrdefuld« lovgivning og understreger, at lovgivning, der skal beskytte forbruger-, arbejdstager- og miljørettigheder, ikke skal betragtes som »byrdefulde« per definition.

1.4.3. EØSU opfordrer også til, at kapitlet om god lovgivningspraksis ikke kommer til at begrænse parternes ret til at regulere eller indføre procedurer, der svarer til den amerikanske »notice-and-comment«-proces.

1.4.4. EØSU opfordrer desuden Kommissionen til klart at beskrive ordninger for inddragelsen af repræsentative aktører, især arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for civilsamfundet.

1.5. **TBT- og SPS-spørgsmål**

1.5.1. EØSU finder, at forslagene vedrørende standardisering, tekniske bestemmelser, mærkning og etikettering skal ses som vigtige offensive interesser for Den Europæiske Union. Udvalget noterer sig de vigtige bestemmelser vedrørende gennemsigtighed. Det opfordrer dog samtidig til:

- at tage hensyn til EU-standardiseringsorganerne CEN/Cenelec's bekymringer vedrørende risikoen ved gensidig anerkendelse af frivillige standarder

- et mere detaljeret arbejde med hensyn til krav til mærkning og etikettering.

1.5.2. Hvad kapitlet om sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS) angår, konstaterer EØSU, at det er baseret på WTO's SPS-aftale, som indeholder forsigtighedsprincippet. EØSU ønsker dog yderligere tilsagn om, at EU's fødevarerlovgivning ikke vil blive ændret og at EU vil opretholde sine restriktioner for hormoner, væksthæmmere og genmodificerede organismer.

1.6. **Told og handelslettelser**

1.6.1. EØSU anerkender betydningen af handelslettelser, især for små virksomheder, og hilser Kommissionens forslag til kapitel velkommen. Der er dog brug for yderligere forenkling af toldprocedurerne og for en afklaring af bestemmelserne vedrørende sanktioner og ansvar for overtrædelser af toldlovgivningen.

1.7. **Tjenesteydelser**

1.7.1. EØSU bifalder EU's meningsfulde forpligtelser i kapitlet om tjenesteydelser og slår på ny til lyd for øget markedsadgang på forbunds- og delstatsniveau, såvel som for øget lovgivningsmæssigt samarbejde — i erkendelse af, at øget markedsadgang bl.a. afhænger af et sådant samarbejde — og gentager sin anmodning om at bevare offentlige tjenester i overensstemmelse med TEUF. EØSU gentager desuden, at audiovisuelle tjenester ikke er med i forhandlingsmandatet og derfor ikke bør indgå i nogen forpligtelser. Det støtter også Kommissionens beslutning om at stille forhandlingerne om markedsadgang for finansielle tjenester i bero, indtil USA's forhandlere klart er enige i at indlede drøftelser om lovgivningsmæssigt samarbejde med henblik på at øge beskyttelsesniveauet og den finansielle stabilitet i denne sektor. EØSU slår også til lyd for en eksplicit og detaljeret formulering vedrørende en bredt defineret undtagelse af offentlige tjenesteydelser for at sikre, at alle offentlige tjenesteydelser, der er genstand for outsourcing eller finansieres af staten eller private organisationer (hvad enten disse er almennyttige eller ej), vil være udelukket fra aftalen.

1.8. **Handel og bæredygtig udvikling**

1.8.1. EØSU hilser den omfattende og detaljerede rækkevidde af Kommissionens forslag vedrørende handel og bæredygtig udvikling velkommen, men minder samtidig om, at den reelle værdi af disse bestemmelser først og fremmest afhænger af muligheden for at håndhæve dem effektivt. EØSU slår til lyd for en effektiv håndhævelsesmekanisme og en stærk overvågningsmekanisme via civilsamfundet. EØSU er ikke i stand til at udtale sig om håndhævelsesforanstaltningerne knyttet til kapitlet om bæredygtig udvikling i TTIP, da tekstforslaget vedrørende håndhævelse er blevet forsinket. Det er vigtigt, at Kommissionen er i dialog med civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter om disse forslag for at sikre, at de udformes, så de bliver effektive i praksis. EØSU forbeholder sig muligheden for at kommentere disse elementer, når de er blevet offentliggjort.

1.9. *Investeringsbeskyttelse*

1.9.1. EØSU hilser forslaget om at reformere investeringsbeskyttelsessystemet og målet om at etablere en permanent multilateral investeringsdomstol til erstatning for private voldgiftsretter velkommen. For EØSU at se er der dog stadig, som anført i punkt 8.8, nogle afgørende punkter, der giver anledning til bekymring, og som må tages op. Udvalget opfordrer Kommissionen til at udarbejde en konsekvensanalyse af det nye investeringsdomstolssystems omkostninger og funktion.

2. *Baggrund*

2.1. Siden TTIP-forhandlingerne blev indledt i juni 2013 har EØSU spillet en vigtig rolle, idet det har formuleret det organiserede civilsamfunds holdning og udarbejdet udtalelser om specifikke elementer i TTIP-forhandlingerne⁽¹⁾, om investeringsbeskyttelse og tvistbilæggelse mellem investorer og stater (ISDS)⁽²⁾ og om TTIP's indvirkning på SMV'erne⁽³⁾. I mellemtiden har Kommissionen offentliggjort sin vigtige meddelelse »Handel for alle«⁽⁴⁾, der fastsætter betingelserne for kommende handels- og investeringsaftaler. EØSU støttede tilgangen i meddelelsen i sin udtalelse⁽⁵⁾. Udvalget er også ivrigt efter i samarbejde med de andre EU-institutioner at bidrage til en oplyst debat i civilsamfundet om TTIP gennem en række TTIP-relaterede aktiviteter såsom afholdelse af høringer og EØSU-medlemmers besøg i USA.

2.2. EØSU konstaterer, at TTIP-forhandlingerne bliver ført på en mere gennemsigtig måde end tidligere handels- og investeringsforhandlinger: De er de første, hvor Rådets mandat og EU's synspunkter og flere skriftlige forslag er blevet offentliggjort. Der er blevet nedsat en rådgivningsgruppe med eksperter, der repræsenterer en bred vifte af interesser — forbrugere, fagforeninger, virksomheder, miljø og folkesundhed — med henblik på at yde rådgivning af høj kvalitet på de områder, der forhandles om, til EU's handelsforhandlere. Udvalget beklager pga. sin institutionelle rolle, at det ikke formelt er blevet inddraget i den specifikke rådgivningsgruppe for TTIP⁽⁶⁾. Kommissionen har oprettet et særligt websted for TTIP, som giver adgang til faktablade og læseguiden, EU's positionspapirer (der redegør for og beskriver Den Europæiske Unions generelle holdning til et givet emne), EU's skriftlige forslag (der er Den Europæiske Unions oprindelige forslag til lovtekster vedrørende emner under TTIP) og EU's oplæg vedrørende markedsadgang for tjenesteydelser. EØSU bifalder Kommissionens forslag om at oprette et civilsamfundsforum, som skal sammensættes af repræsentanter for uafhængige civilsamfundsorganisationer, herunder deltagere i de nationale rådgivende grupper, med det formål at føre en dialog om gennemførelsen og anvendelsen af aftalen.

2.3. Denne udtalelse bygger på resultaterne af tidligere udtalelser og tilskynder til, at fordelene ved TTIP bliver ligeligt fordelt mellem erhvervslivet (herunder SMV), arbejdstagere, forbrugere og borgere, samt at bevarelse af de gældende høje standarder i EU bliver en forudsætning for godkendelse af aftalen. EØSU finder det vigtigt at kommentere allerede offentliggjorte EU-holdninger og skriftlige forslag for et udvalgt antal kapitler for at undersøge, i hvilket omfang de lever op til disse forudsætninger og identificere det europæiske civilsamfunds vigtigste interessepunkter og bekymringer. EØSU har navnlig valgt at centrere sin analyse om forslagene vedrørende lovgivningssamarbejde, herunder god lovgivningsmæssig praksis (offentliggjort den 21. marts 2016), tekniske handelshindringer (TBT) og sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS) (begge offentliggjort i januar 2015), told og handelslettelser (offentliggjort i januar 2015 og ændret i marts 2016), tjenesteydelser (offentliggjort i juli 2015), bæredygtig udvikling (offentliggjort i november 2015) og investering (offentliggjort i november 2015). Denne udtalelse tager stilling til dokumenter, der er offentliggjort før 14. juli 2016.

⁽¹⁾ Se EØSU's initiativudtalelse om transatlantiske handelsforbindelser og EØSU's synspunkter om øget samarbejde og en eventuel frihandelsaftale mellem EU og USA (EUT C 424 af 26.11.2014, s. 9).

⁽²⁾ EØSU's initiativudtalelse om investorbeskyttelse og tvistbilæggelse mellem investor og stat under EU's handels- og investeringsaftaler med tredjelande (EUT C 332 af 8.10.2015, s. 45).

⁽³⁾ Se EØSU's initiativudtalelse om TTIP og dets indvirkning på SMV'erne (EUT C 383 af 17.11.2015, s. 34).

⁽⁴⁾ Europa-Kommissionens meddelelse »Handel for alle — En mere ansvarlig handels- og investeringspolitik« (COM(2015) 497 final).

⁽⁵⁾ Se EØSU's udtalelse om handel for alle — en mere ansvarlig handels- og investeringspolitik (EUT C 264 af 20.7.2016, s. 123).

⁽⁶⁾ Ibid.

2.4. Det skal bemærkes, at Kommissionen den 14. juli 2016 offentliggjorde et forslag til den institutionelle struktur for aftalen ⁽⁷⁾, som omfatter etablering af nationale rådgivende grupper bestående af repræsentanter for civilsamfundet med kompetence til at rådgive parterne om aftalens anvendelse. Udvalget glæder sig over, at de nationale rådgivende gruppers mandat er udvidet til at omfatte ethvert relevant spørgsmål i medfør af aftalen, men beklager dog, at det fælles møde, som de to grupper skal afholde på eget initiativ, ikke udtrykkeligt omtales i EU-forslaget, og at civilsamfundsforummet kun kan indkaldes af det fælles udvalg. Møderne i civilsamfundsforummet bør give medlemmerne af de to nationale rådgivende grupper mulighed for at samarbejde om fælles anbefalinger til parterne.

2.5. I den forbindelse beklager EØSU dybt, at når forhandlingerne i en sidste fase vil foregå på grundlag af konsoliderede tekster, vil det hidtidige høje gennemsigtighedsniveau blive alvorligt undermineret, med mindre USA går med til at offentliggøre teksterne eller som et minimum forelægge dem for EU's rådgivningsgruppe. EØSU opfordrer Kommissionen til fortsat at gøre sit bedste for at bringe dette spørgsmål op over for sin modpart.

3. Lovgivningssamarbejde

3.1. Lovgivningssamarbejde er en af TTIP's tre søjler (de andre er markedsadgang og -regler). Det består af fire elementer: horisontale aspekter (der omfatter dels en sektion om »sammenhæng i lovgivningen« og »god lovgivningspraksis« dels en sektion om »lovgivningssamarbejde« mellem lovgivere), tekniske handelshindringer (TBT)), fødevarerikkerhed og dyre- og plantesundhed (SPS) samt sektorbilag. Formålet med dette afsnit er at kommentere det første af disse elementer, altså de horisontale aspekter. Det følgende afsnit vil behandle TBT og SPS.

3.2. Lovgivningssamarbejde er blevet udpeget til et af TTIP's centrale mål, da det kan spille en vigtig rolle for fremme af handel og investeringer samt forbedre konkurrenceevnen hos især små virksomheder. Navnlig små og mellemstore virksomheder forventer, at der åbner sig nye muligheder, eftersom de ikke som de store virksomheder råder over de fornødne ressourcer til at operere i to miljøer med forskellige lovgivninger på begge siden af Atlanten. Samtidig vil større kompatibilitet mellem reguleringsordninger give store virksomheder mulighed for at udnytte stordriftsfordele mellem Europa og USA.

3.3. Bestræbelserne i retning af samarbejde om lovgivning er ikke af ny dato ⁽⁸⁾. TTIP-forhandlingerne skaber nyt momentum for øget lovgivningssamarbejde med højere forventninger. EØSU mener ikke, at det er så ligetil at vurdere fordelene ved øget samarbejde på lovgivningsområdet, især fordi disse vil afhænge af, hvilken grad af samarbejde man enes om under forhandlingerne. Kommissionens foreløbige tekniske rapport om bæredygtighedsvurderingen anslår, at 76 % af konsekvenserne af TTIP vil være et resultat af det lovgivningsmæssige samarbejde, mens 24 % af de samlede konsekvenser vil stamme fra toldnedsættelse ⁽⁹⁾.

3.4. EØSU finder det dog vigtigt, at der indføres en beskyttelse, som sikrer, at lovgivningssamarbejdet ikke bruges til at underminere sociale, arbejdsmæssige, forbruger- og miljømæssige standarder, men snarere sigter mod at forbedre dem. Hvis disse betingelser er opfyldt, vil fordelene ikke kun blive økonomiske, men kan også lette lovgivernes bestræbelser på at opfylde mål for den offentlige politik.

3.5. Bevarelse af EU's høje beskyttelsesniveauer var et kardinalpunkt for EØSU. Det nuværende forslag til artikel x1b i kapitlet om lovgivningssamarbejde dækker forfølgelse af mål for de offentlige politikker og et højt beskyttelsesniveau for bl. a. folkesundhed, menneskers, dyrs og planters liv og sundhed; sundhed og sikkerhed; arbejdsvilkår; dyrevelfærd; miljøet; forbrugere; social beskyttelse og social sikkerhed; personlige data og cybersikkerhed; kulturel mangfoldighed og finansiel stabilitet.

⁽⁷⁾ Se http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154802.pdf.

⁽⁸⁾ F.eks. Det Transatlantiske Økonomiske Råd, der blev nedsat i 2007, samt Samarbejdsforummet på Højt Niveau og Forummet på Højt Niveau om Reguleringssamarbejde.

⁽⁹⁾ Ecorys, *Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA — Draft Interim Technical Report*, s. 18 (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

3.6. EØSU er dog nervøs for, at dette kan blive undermineret af artikel x1d, der fastsætter som et mål at »reducere unødvendigt byrdefulde [...] lovkrav«⁽¹⁰⁾. EØSU er bekymret for, at en sådan formulering kan blive tolket i retning af, at bestemmelser, der skal beskytte forbruger-, arbejdstager- og miljørettigheder, kan betragtes som »byrdefulde« per definition.

3.7. EØSU ønsker derfor kraftigt at slå fast, at beskyttelse af de gældende høje standarder er et grundlæggende krav, og at formålet med lovgivningssamarbejde ud over at øge handelsmulighederne også bør være at forbedre sikkerhed, sundhed og økonomisk og social velstand for borgerne på begge sider af Atlanterhavet. Et tilsagn herom bør bekræftes i en meget klar og detaljeret formulering i den endelige aftale. EØSU er bekymret over EU-forslaget om god lovgivningspraksis. Samarbejdet på lovgivningsområdet bør handle om at forbedre dialogen mellem de regulerende myndigheder ikke om at påvirke den anden parts lovgivningsprocesser. EØSU opfordrer Kommissionen til at præcisere afsnittet om god lovgivningspraksis i sit forslag.

3.8. I den forbindelse mener EØSU ikke, at det nuværende forslag til kapitel om god lovgivningspraksis, der bemærker, at parterne skal undersøge »ikke-lovgivningsmæssige alternativer (herunder muligheden for ikke at lovgive) [...], som kan opfylde målet med den pågældende retsakt«, kan opfattes som begrænsende for parternes ret til at regulere. For at skabe større sikkerhed bør aftaleteksten præcisere, at denne bestemmelse ikke må begrænse parternes ret til at regulere. Udvalget gør endvidere opmærksom på, at artikel 6 i forslaget (om høring af aktører) ikke kan ses som en pendant til den amerikanske »notice-and-comment«-proces.

3.9. Efter EØSU's mening skal udvikling af handlen derfor fortsat være et centralt mål. Det er vigtigt, at TTIP-forhandlingerne støtter fjernelsen af unødige barrierer for handlen⁽¹¹⁾.

3.10. EØSU glæder sig over, at Kommissionens nuværende forslag eksplicit gør det klart, at den institutionelle strukturs funktion og formål er at støtte og rådgive beslutningstagerne under demokratisk kontrol af Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union⁽¹²⁾. Den almindelige lovgivningsproces må ikke bliver undermineret, og forsinkelser eller lovgivningsmæssig nervøsitet skal undgås. EØSU hilser den foreslåede artikel 1 velkommen. Såvel retten til at regulere som retten til at fastsætte beskyttelsesniveauet bliver herved stadfæstet. Det er imidlertid vigtigt, at forslaget fastlægger sammensætningen af og reglerne for arbejdet i de forskellige udvalg og arbejdsgrupper. EØSU opfordrer Kommissionen til at sikre sammenhæng og konsekvens mellem de horisontale kapitler for reguleringssamarbejde, TBT, kapitlerne om SPS og sektorbilagene.

3.11. Man skal sørge for dialog i begyndelsen af lovgivningsprocessen, fordi det øger chancen for at nå frem til politiske løsninger, bl.a. omfattende grænseoverskridende hensyn. Inddragelse af aktører i kraft af en gennemsigtig procedure, der er et centralt princip for en god lovgivningsproces i EU, må beskrives i detaljer i Kommissionens forslag. For at lovgivningssamarbejdet kan munde ud i et inklusivt resultat og forslag til lovgiverne er det nødvendigt med en struktureret og afbalanceret inddragelse af aktører, herunder navnlig virksomheder, forbrugerne, miljøgrupper og arbejdstagerne.

3.12. For at sikre konkrete fremskridt skal man sørge for tidlige konsultationer om lovgivningsaktiviteter mellem lovgiverne i EU og USA. Drøftelser i en tidlig fase af beslutningsprocessen forventes at ville øge chancerne for vedtagelsen af interoperable bestemmelser i fremtiden og at gøre det muligt for markedsdeltagerne at overholde lovgivningen begge steder samtidig. Lovgiverne skal imidlertid betragte det som frivilligt at indgå i en dialog eller at svare på bemærkninger fra modparter eller berørte personer for at undgå, at lovgivningsarbejdet dæmpes.

3.13. EØSU opfordrer Kommissionen til klart at beskrive ordninger for såvel ovennævnte dialog som inddragelsen af repræsentative aktører, især arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for civilsamfundet. Det skal klart garanteres, at relevante aktører vil få mulighed for at bidrage til en åben dialog via en veldefineret procedure, som behandler alle lige og forhindrer forsinkelser i lovgivningsprocessen. For EU's vedkommende bør åbenhedsregistret overvejes, når det gælder fastsættelsen af aktørers relevans og repræsentativitet.

⁽¹⁰⁾ EU's reviderede skriftlige forslag vedrørende lovgivningssamarbejde, offentliggjort den 21. marts 2016 (<http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/154377.htm>).

⁽¹¹⁾ Sociaal-Economische Raad (SER), Advisory Report 16/04E on TTIP (<https://www.ser.nl/~media/files/internet/talen/engels/2016/ttip.ashx>).

⁽¹²⁾ Se udtalelse fra det franske økonomiske, sociale og miljøpolitiske råd: Conseil économique social et environnemental français, »Les enjeux de la négociation du projet de Partenariat transatlantique pour le commerce et l'investissement (PTCI)« (http://www.lecese.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2016/2016_01_projet_partenariat_tranatlantique.pdf).

4. TBT- og SPS-spørgsmål

4.1. EØSU glæder sig over, at WTO's TBT-aftale er indskrevet i sin helhed i forslaget. Det foreslåede TBT-kapitel omhandler nogle tekniske krav (teknisk forskrifter og standarder) samt krav til overensstemmelsesvurdering. EØSU finder, at forslagene vedrørende standardisering, tekniske bestemmelser, mærkning og etikettering skal ses som vigtige offensive interesser for Den Europæiske Union. Det er vigtigt, at disse forslag ikke bliver brugt til at give køb på reguleringer, som er nødvendige for sundhed og sikkerhed samt social beskyttelse.

4.2. EØSU noterer sig de vigtige bestemmelser om gennemsigtighed: det gentager pligten til at meddele foranstaltninger til WTO, forsyne modparten med information, give mulighed for skriftlige bemærkninger og at svare på sådanne bemærkninger. Det fastsætter, at alle tekniske bestemmelser, hvad enten de er nye eller allerede eksisterende, skal offentliggøres i et register. Det samme gælder standarder, som der henvises til i tekniske bestemmelser (langt de fleste standarder anvendes af industrien, men lovgiverne refererer ikke til dem (bruger dem ikke) i de tekniske bestemmelser).

4.3. For så vidt angår standardisering, bifalder EØSU samarbejdet mellem standardiseringsorganer og de begrænsede principper for gensidig accept. EØSU har dog noteret sig de betænkeligheder vedrørende risiciene ved gensidig accept af frivillige standarder, som CEN/Cenelec har givet udtryk for i forbindelse med TTIP. EØSU anmoder Kommissionen om at overveje forslagene fra EU's standardiseringsorganer og om at sikre sig, at EU's interesser varetages. Garanti for, at alle relevante aktører kan bidrage til udviklingen af nye standarder, er ligeledes vigtig.

4.4. Standardiseringssystemerne i USA og EU er indbyrdes meget forskellige. Navnlig findes princippet »ét produkt, én overalt accepteret standard«, der udgør en søjle på EU's indre marked, ikke i USA. Når en ny standard vedtages i Europa, trækkes nationale standarder, der er i konflikt med den nye standard, tilbage. I USA sameksisterer forskellige standarder på markedet, hvilket gør det svært for SMV'er at forstå, hvilken standard der bedst passer til deres sortiment. Med henblik på at øge gennemsigtigheden og gøre livet lettere for små virksomheder er det afgørende vigtigt at oprette en helpdesk i USA, der kan støtte europæiske virksomheder, som ønsker at eksportere til det amerikanske marked. Der er ofte tale om små virksomheder med begrænsede ressourcer, men med et højt specialiseringsniveau på et nichemarked, som udgør grundlaget for deres konkurrencedygtighed.

4.5. EØSU beklager, at nøgleområder som elektrisk sikkerhed, elektromagnetisk kompatibilitet, maskiner og telekommunikation, hvor EU har en klar offensiv interesse, kun er udpeget til prioriterede områder for fremtidige overvejelser. Disse områder burde figurere blandt de konkrete resultater af forhandlingerne vedrørende overensstemmelsesvurdering.

4.6. EØSU er ligeledes ked af, at der i afsnittet om mærkning og etikettering ikke udpeges nogen prioriterede områder for det fremtidige arbejde og at der ikke er nogen pejlemærker hverken for tidshorisonten for den kommende revision af kravene til mærkning og etikettering eller for medtagelsen af resultater af forhandlingerne i enkeltsektorer.

4.7. Det foreslåede kapitel om SPS er baseret på WTO-aftalen om SPS og vedrører EU's skriftlige forslag til drøftelserne med USA under forhandlingsrunderne den 29. september til den 3. oktober 2014. Disse skriftlige forslag blev offentliggjort den 7. januar 2015.

4.8. WTO's SPS-aftale, som dækker anvendelsen af regulering vedrørende fødevarer sikkerhed og dyre- og plantesundhed, indeholder forsigtighedsprincippet (artikel 5, stk. 7), som nu også er indskrevet i Lissabontraktaten. Dette må ikke være til forhandling og bør derfor ikke være en del af aftalen. EØSU glæder sig således i høj grad over EU's forsikringer om, at TTIP ikke vil ændre på eksisterende fødevarerlovgivning, at EU vil beholde sine restriktioner for hormoner og væksthæmmere i kød og at TTIP ikke vil pille ved EU's lovgivning om genmodificerede organismer.

5. Told og handelslettelser

5.1. Da en stor del af handlen over Atlanten er varehandel, vil enhver bestræbelse på at forbedre toldprocedurer have en stærk indflydelse på den bilaterale handel, ikke mindst for små virksomheder.

5.2. EØSU hilser de nye forslag velkommen, idet de har til formål at lette toldprocedurerne, herunder især: indførelsen af en kvikskranke på begge sider af Atlanten, øget samordning vedrørende internationale standarder og udviklingen af et program for samarbejde om handelslettelser, dataharmonisering og -tilpasning, forpligtelse til en vurdering af, hvilke data der skal tilpasses, udvidelse af Det Blandede Toldsamarbejdsudvalgs ansvarsområde til også at fungere som »specialiseret toldudvalg« med hensyn til en række endnu ikke definerede områder og forhåndsafgørelser.

5.3. EØSU opfordrer Kommissionen til at afklare de elementer, som er særligt vigtige for EU-virksomheder og som endnu ikke er tilstrækkeligt klare i den foreliggende tekst, såsom bagatelværdien, fjernelse af alle ekstragebyrer og spørgsmålet om sanktioner og ansvar for overtrædelser af toldlovgivningen.

6. Tjenesteydelser

6.1. I sit oplæg om tjenesteydelser tilbyder EU meningsfyldte forpligtelser inden for sektorer, der er centrale for fremme af Europas konkurrenceevne og vækst (den digitale sektor og sektoren for telekommunikation), fremskyndelse af integrationen af globale værdikæder (transport, kurertjenester, tjenester til virksomheder og liberale tjenesteydelser) eller berører vigtige økonomiske sektorer (byggesektoren, detailhandel, energi).

6.2. EØSU konstaterer endvidere med tilfredshed, at EU's oplæg foreslår en ramme, der skal fremme en retfærdig, gennemsigtig og konsistent ordning for parternes gensidige anerkendelse af faglige kvalifikationer og opstiller de generelle vilkår for forhandling af aftaler om gensidig anerkendelse, som er af stor betydning for at sikre bedre markedsadgang for tjenesteudbydere fra EU.

6.3. EØSU gør på ny opmærksom på tre hovedaspekter i forbindelse med tjenesteydelser: behovet for at øge markedsadgangen både på føderalt niveau og på statsniveau; anerkendelse af, at markedsadgang også afhænger af øget lovgivningsmæssigt samarbejde; behovet for at bevare de særlige kendetegn ved offentlige tjenester i overensstemmelse med TEUF.

6.4. EØSU understreger, at Kommissionen bør sikre, at TTIP, når det gælder tjenesteydelser, kommer til at gå længere end eksisterende aftaler som GATS og TISA, og at der indgås specifikke aftaler om at fjerne mange diskriminatoriske hindringer i USA.

6.5. EØSU fremhæver et særligt spørgsmål, som Kommissionen bør tage hensyn til og som vedrører ulige markedsadgang: Amerikanske virksomheder kan drage fordel af EU's indre marked, mens EU-virksomheder møder et opsplittet amerikansk marked, eftersom en stor del af servicesektoren reguleres på delstatsniveau. EØSU henleder opmærksomheden på, at USA opretholder visumpligt for statsborgere fra visse EU-medlemsstater, selv om amerikanske borgere ikke behøver visum for at rejse til EU. Denne forskelsbehandling af EU-borgere skader de bilaterale forbindelser.

6.6. EØSU har følgende bemærkninger til enkeltsektorer:

— audiovisuelle tjenester er ikke med i forhandlingsmandatet og bør derfor ikke indgå i nogen forpligtelser

— adgang til markedet for finansielle tjenester bør stilles i bero, indtil USA's forhandlere klart er enige i at indlede drøftelser om lovgivningsmæssigt samarbejde. Et sådant lovgivningssamarbejde bør have til formål at øge beskyttelsesniveauet og finansiell stabilitet

— offentlige tjenesteydelser bør beskyttes fuldt ud, eftersom de sikrer de eksisterende høje standarder for levering af essentielle og følsomme tjenester til borgerne. I dette øjemed bør der indføres klare og bredt definerede undtagelser.

6.7. Hvad offentlige tjenesteydelser angår, skriver EØSU i sin udtalelse om handel for alle, at beskyttelse af offentlige tjenesteydelser i handelsaftaler »bedst kan gøres ved hjælp af en positivliste for både markedsadgang og national behandling«. Det nuværende EU-oplæg om tjenesteydelser til TTIP indeholder en helt ny hybridtilgang til lister over tjenesteydelser, der kan give anledning til betydelig usikkerhed.

6.8. Bilag III vedrørende markedsadgang indeholder en positivliste med samme ordlyd som i EU's GATS-liste, hvor »offentlig forsyningsvirksomhed findes i sektorer som f.eks. videnskabelig og teknisk rådgivning, F&U-tjenesteydelser i forbindelse med samfundsvidenskab og humanistiske videnskaber, teknisk afprøvning og analyse, miljø, sundhedsvæsen, transport og hjælpetjenesteydelser for alle transportformer«. Eksklusive rettigheder til sådanne tjenesteydelser indrømmes ofte til private operatører, f.eks. sådanne, som de offentlige myndigheder har indrømmet koncessioner forbundet med specifikke serviceforpligtelser. Da der også ofte findes offentlig forsyningsvirksomhed på niveauer under centraladministrationen, er en detaljeret og udtømmende opregning ikke praktisk mulig⁽¹³⁾. Bestemmelsen om offentlig forsyningsvirksomhed, der gør det muligt at bevare monopolistiske strukturer, har flere mangler, heriblandt at dens anvendelsesområde ikke dækker begrænsninger såsom tests af økonomiske behov eller kvoter. EØSU ønsker at understrege, at undtagelsen for offentlig forsyning skal gælde for alle former for forsyning.

6.9. EØSU slår til lyd for en eksplicit og detaljeret formulering vedrørende undtagelse af offentlige forsyningsvirksomheder i bilag III for at sikre, at alle offentlige tjenesteydelser, der er genstand for outsourcing eller finansieres af staten eller private organisationer (hvad enten disse er almenyttige eller ej), vil være udelukket fra aftalen.

6.10. Selv om stilstand- og spærrebestemmelser ikke gælder for bilag II, er EØSU bekymret for, at forhandlinger kan resultere i, at EU's betænkeligheder, der i øjeblikket er opført i dette bilag, bliver flyttet til bilag I, hvilket kan forhindre, at liberalisering bliver afviklet. I den forbindelse støtter EØSU udsagnet i det nederlandske sociale og økonomiske råds høringsrapport: »Regeringer skal fortsat frit — i henhold til deres egne præferencer — kunne erklære visse tjenesteydelser for at være »almen offentlig interesse«⁽¹⁴⁾.

6.11. EØSU er også bekymret over, at statsregulering af tjenesteydelser, som ikke er specificeret klart i bilag I og bilag II, kan blive genstand for eventuelle anfægtelser fra den amerikanske regerings side gennem mellemstatslige retstvister for overtrædelse af bestemmelser om national behandling eller forpligtelser over for mestbegünstigede nationer eller gennem investeringsdomstolssystemet.

6.12. EØSU beklager, at markedsadgang for tjenesteydelser er forsømt i forhold til andre kapitler, og opfordrer Kommissionen til at øge sin indsats for at fjerne de tilbageværende hindringer for markedsadgang i USA. USA opretholder fortsat et totalforbud i henseende til skibsfart. Der er loft over udenlandske egenandele inden for luftfart på 25 % og inden for telekommunikation på 20 %, og betydelige hindringer »bag grænserne« inden for telekommunikation og satellittjenester. Der er en meget lang liste af krav om statsborgerskab f.eks. inden for bankvirksomhed, forsikring og regnskab. Der er krav om bopæl for retlige tjenester, regnskab, ingeniørarbejder og forsikringstjenester. Krav om lokal tilstedeværelse findes f.eks. for retlige tjenester, regnskab og forsikring, og der er krav til selskabsform inden for forsikring m.m.

7. Bæredygtig udvikling

7.1. TTIP giver parterne mulighed for at fremme bæredygtighed gennem handel og for at gå længere end nogen af parternes tidligere handelsaftaler har gjort med hensyn til bæredygtighedsmål. I udtalelserne REX/390 og REX/449⁽¹⁵⁾ opfordrede EØSU til at indføje et solidt kapitel om handel og bæredygtig udvikling som en vigtig del af aftalen, og udvalget bifalder derfor den vidtgående og detaljerede rækkevidde af forslaget. Men efter EØSU's mening afhænger den reelle værdi af disse bestemmelser først og fremmest af muligheden for i sidste ende at kunne håndhæve dem effektivt.

7.2. Ifølge udtalelsen REX/390 bør civilsamfundet have en stærk fælles overvågningsmekanisme, som bør udgøre en helt central del af aftalen. EØSU støtter derfor fuldt ud EU-kommissær Cecilia Malmströms erklæring om, at der er brug for effektive overvågningsmekanismer i kapitlet om bæredygtig udvikling⁽¹⁶⁾. EØSU er ligeledes enig i anbefalingerne i det nederlandske økonomiske og sociale udvalgs høringsrapport og det franske økonomiske og sociale råds udtalelse om »muligheden for at pålægge parterne effektive sanktioner, hvis det er nødvendigt«⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Services and Investment offer of the European Union (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153670.pdf).

⁽¹⁴⁾ Se fodnote 11.

⁽¹⁵⁾ Se fodnote 5.

⁽¹⁶⁾ Cecilia Malmströms erklæring af 17. november 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153968.pdf.

⁽¹⁷⁾ Se fodnote 12 og 11.

7.3. EØSU roser Kommissionens vidtrækkende tilsagn om høje standarder for arbejdsmarkedet og miljøet. EØSU glæder sig over, at retten til at regulere og fastsætte høje beskyttelsesniveauer bekræftes i præambelen til aftalen og i en særskilt artikel i kapitlet om bæredygtig udvikling.

7.4. EØSU havde ønsket en bekræftelse på parternes tilsagn om at gennemføre og håndhæve deres arbejdsmarkedslovgivning effektivt samt på deres forpligtelser som følge af deres medlemskab af ILO. Udvalget bifalder derfor indføjelser af bindende bestemmelser vedrørende beskyttelse af centrale arbejdsmarkedsstandarder som f.eks. foreningsfrihed og retten til kollektive overenskomstforhandlinger gennem oprettelse og medlemskab af fagforeninger, udryddelse af tvangsarbejde, effektiv afskaffelse af børnearbejde samt ligestilling og ikkediskrimination i forbindelse med ansættelse og beskæftigelse. EØSU bifalder endvidere, at parternes tilsagn om at sikre anstændige arbejdsvilkår og sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen ligeledes er blevet indføjet. Med henblik på at gøre disse bestemmelser for bæredygtig udvikling bindende må »tretrinsraketten« med regeringshøringer, nationale rådgivende grupper og ekspertpaneler, der inddrager ILO, og aftalens generelle bestemmelse om tvistbilæggelse gennemføres.

7.5. Med hensyn til miljøaspekterne falder tilføjelser af en bestemmelse om handel i tilknytning til en i miljømæssig henseende forsvarlig forvaltning af kemikalier og affald godt i tråd med civilsamfundets interesser. Udvalget bifalder derfor tilføjelser af bestemmelser i aftalen, som har til formål at forebygge eller minimere negative følger for menneskers sundhed og miljøet, når det gælder kemikalier og affald. EØSU bifalder ligeledes parternes tilsagn om en bæredygtig forvaltning af skovene og den gensidige anerkendelse af de meget negative virkninger af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri.

7.6. Samarbejde mellem parterne om handelsrelaterede aspekter af arbejdsmarkeds- og miljøpolitikker er en kærkommen tilføjelse til forslaget. EØSU støtter anerkendelsen af, at det er vigtigt at samarbejde om fremme af anstændigt arbejde i globale forsyningskæder og om at udarbejde strategier og politikker, der kan befordre handlens bidrag til ressourceeffektivitet samt grøn og cirkulær økonomi⁽¹⁸⁾.

7.7. Målsætningen om at beskytte arbejdstagerrettigheder og miljøet gennem en adfærdskodeks, standardordninger, mærkning, certificering, kontrol og andre relevante virksomhedspolitikker bakkes op af EØSU.

7.8. En ansvarlig forretningsførelse, f.eks. virksomheders sociale ansvar, kan yderligere styrke bæredygtighedsmål. EØSU støtter tilføjelser i bæredygtighedskapitlet af eksplicite henvisninger til OECD's retningslinjer for multinationale selskaber, FN's Global Compact, ISO 26000, ILO's trepartsprinciperklæring om multinationale virksomheder og socialpolitik (MNE-erklæringen) og FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder.

7.9. EØSU tager til efterretning, at EU's skriftlige forslag ikke indeholder elementer vedrørende tvistbilæggelse, som vil blive udviklet på et senere tidspunkt, og forbeholder sig mulighed for at kommentere disse elementer, når de er blevet offentliggjort.

7.10. For at støtte parternes gennemførelse af tilsagnet om at fremme international handel på en sådan måde, at det bidrager til målsætningen om at tilstræbe en bæredygtig udvikling, går EØSU ind for en håndhævelsesmekanisme, der er baseret på social dialog. EØSU bifalder Kommissionens forslag om etablering af nationale rådgivende grupper, hvori civilsamfundsgrupper for erhvervslivets, arbejdstageres, forbrugeres, miljøets og folkesundhedsmæssige interesser er ligeligt repræsenteret, og som kan fremlægge synspunkter vedrørende og anbefalinger til gennemførelsen af TTIP⁽¹⁹⁾. Erfaringer fra gældende aftaler viser, at det for at sikre disse overvågningsmekanismers effektivitet er vigtigt, at de anbefalinger, som kommer fra overvågningsorganer, udløser undersøgelser foranstaltet af EU institutionerne og kædes sammen med en håndhævelsesprocedure.

8. Investeringer

8.1. EØSU konstaterer, at Kommissionen har fremlagt et skriftligt forslag til et investeringsdomstolssystem, der indebærer en proceduremæssig reform og indfører et nyt system, som skal erstatte ISDS. Det består af to dele: de grundlæggende investeringsbeskyttelsesbestemmelser og funktionen af systemet til bilæggelse af tvister mellem investorer og stater. Det indeholder også et indledende afsnit med definitioner, der specifikt vedrører investeringsbeskyttelse.

⁽¹⁸⁾ Se EØSU's initiativudtalelse om ordentligt arbejde i de globale forsyningskæder (EUT C 303 af 19.8.2016, s. 17).

⁽¹⁹⁾ Se fodnote 7.

8.2. I overensstemmelse med anmodningerne i REX/390 indeholder forslaget mere detaljerede definitioner af »ret til at regulere«, »indirekte ekspropriation« og »fair og retfærdig behandling«. Disse betingelser skal være opfyldt for at regulere en tvistbilæggelsesprocedure mellem en stat og en investor. Disse præciseringer skal tjene parternes ret til ved regulering at sætte offentlighedens interesse over investorbeskyttelsen.

8.3. EØSU understreger, at definitionerne i aftalen, navnlig af retten til at regulere skal være klare og garantere statens ret til at opretholde og indføre høje standarder, navnlig for beskyttelse af sociale rettigheder, miljø og forbrugere, samtidig med at der sikres en passende og legitim beskyttelse af investorer mod protektionisme og forskelsbehandling. EØSU bifalder, at der er blevet indføjet en særskilt artikel i aftaleteksten og ikke kun i præambelen. Retten til at regulere på området social sikring bør udtrykkeligt nævne kollektive aftaler, herunder treparts og/eller generelle (erga omnes) aftaler med henblik på at udelukke dem fra at blive gjort til genstand for en fortolkning, der udlægger dem som en krænkelse af investorernes berettigede forventninger. Arbejds- og lønvilkår, der er fastsat inden for rammerne af kollektive aftaler, kan ikke betragtes som en ikke-toldmæssig handelshindring.

8.4. EØSU konstaterer dog, at de mest betydningsfulde ændringer er dem, der handler om de proceduremæssige aspekter af tvistbilæggelse. Voldgiftssystemet er blevet ændret til et retligt system med en domstol, hvor ad hoc-voldgiftsmænd udpeget af de stridende parter erstattes af dommere fra en permanent liste, som vil blive udfærdiget af aftaleparterne. Disse ændringer gør det til et mere institutionaliseret system. EØSU opfordrer parterne til at sikre sig, at investeringsdomstolssystemet fungerer fuldt ud, så snart aftalen er ratificeret, og at dommerne har demokratisk legitimitet og udpeges på en sådan måde, at der ikke vil være risiko hverken for et politiserende domstolssystem eller for interessekonflikter.

8.5. EØSU fremhæver med tilfredshed, at der indføres en streng adfærdskodeks, som skal sikre upartiskhed og forebygge interessekonflikter. Der oprettes også en appelinstans, som skal tage stilling til domstolens kendelser, og således afhjælpe den berettigede kritik af ISDS. Gennemsigtighed sikres desuden i kraft af, at UNCITRAL's bestemmelser anvendes i forbindelse med tvister.

8.6. Mens EØSU hilser de forbedringer, der skal reformere systemet, velkommen, er det stadig opmærksom på nogle foruroligende kritikpunkter, der må tages op.

8.7. Udvalget erkender desuden, at der stadig er bekymringer i forhold til gennemførelsen af det nye system og at disse bekymringer er forskellige fra aktør til aktør. EØSU anmoder Kommissionen om at tænke mere over disse bekymringer i forbindelse med de løbende bestræbelser på at forbedre systemet for løsning af investeringstvister.

8.8. Nogle af disse bekymringer kan sammenfattes, som følger:

- behovet for at finde den rigtige balance mellem legitime offentlige politikker og investeringsbeskyttelsesstandarder i henseende til »fair og retfærdig behandling« og »beskyttelse mod indirekte ekspropriation«, baseret på klare definitioner, som mindsker risikoen for bred fortolkning
- det meget begrænsede antal legitime politikmålsætninger, der er knyttet til retten til at regulere, som f.eks. beskyttelse af folkesundheden, sikkerhed, miljøetik og offentlig moral, social beskyttelse og forbrugerbeskyttelse eller fremme og beskyttelse af kulturel diversitet
- ingen eksplicit udelukkelse af bestemmelser vedrørende organisering eller forsyning af offentlige tjenesteydelser
- den fuldstændige udelukkelse af tab af fortjeneste ved beregning af erstatning for investeringer, der er foretaget
- gennemførelse af »taberen betaler«-princippet kan afholde en virksomhed — især en SMV — fra at bruge systemet i praksis
- behovet for henvisninger til investorers forpligtelser i henhold til ILO's erklæring om multinationale selskaber, FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettighederne og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber

- en vis mangel på klarhed med hensyn til, hvordan kendelser skal anerkendes og eksekveres af de nationale domstole, og hvordan relationen er til New York-aftalen om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser eller de relevante ICSID-bestemmelser. Dette bør gøres klart, fordi investorer allerede i det nuværende system støder på problemer med håndhævelsen
- behovet for nøje at undersøge, om investeringsdomstolssystemet er i overensstemmelse med EU's retlige rammer
- manglen på reelt uafhængige dommere i betragtning af, at de i det nye forslag stadig i visse tilfælde har lov til arbejde som interne selskabsjurister
- behovet for at tage hensyn til anbefalingen i den foreløbige tekniske bæredygtighedsrapport vedrørende TTIP for at udelukke muligheden for, at offentlige tjenesteydelser anfægtes i investeringsdomstolssystemet ⁽²⁰⁾.

EØSU opfordrer Kommissionen til at inddrage civilsamfundet og europæiske jurister i løsningen af disse problemer.

8.9. Desuden sætter nogle aktører spørgsmålstegn ved behovet for et særskilt investeringsvoldgiftssystem i velfungerende og højtudviklede nationale retssystemer ⁽²¹⁾.

8.10. Endelig mener EØSU, at Kommissionens forslag til et investeringsdomstolssystem er et skridt i den rigtige retning, men at det må forbedres på en række områder for at fungere som en uafhængig international retsmyndighed. Udvalget beklager, at systemet blev foreslået uden en fyldestgørende og passende høringsproces og inden en konsekvensanalyse af omkostningerne ved systemet og dets drift, og opfordrer Kommissionen til at udarbejde en sådan konsekvensanalyse.

Bruxelles, den 21. september 2016.

Georges DASSIS
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁰⁾ Ecorys, *Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA — Draft Interim Technical Report*, s. 144 (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

⁽²¹⁾ Se f.eks.: ETUC Position on Commission's proposal for an Investment Court System in TTIP and CETA <https://www.etuc.org/documents/etuc-position-commissions-proposal-investment-court-system-ttip-and-ceta#.V2xn19KNhHg>.